

ARKITEKT: BSK ARKITEKTER

a-post

900 POSTKONTOR LADES NER. 5000 KASSÖRSKOR MISTE JOBBET. MEN POSTLEDNINGEN VALDE ÄNDÅ ATT BYGGA NYTT HUVUDKONTOR FÖR NÄRMARE EN MILJARD. LÖSNINGEN KOM FRÅN EN OKÄND AVSÄNDARE.

TEXT: MARK ISITT. BILD: ÅKE E:SON LINDMAN.

Mellan före detta Polisskolan i väster och Tornebodaterrnialen i öster klättrar det nya huvudkontoret uppför en välbevarad skogsbacke. **Motsstående sida:** västra fasaden sedd från Gunilla Bandolins landskapskulptur högst upp på kullen.

mörka kinesiska granitgolvet mot rulltrapporna upp till receptionen. »Det var Postens uttryckliga önskan att en internationell arkitektävling skulle föregå det här projektet. Att skapa 'Ett nytt Posten' stod högst upp på Lennart Grabes mål-lista, att bygga ett modernt informationsföretag med bra service och transparens och en icke-hierarkisk organisation – allt för att visa att Posten ligger i framkant.»

»Postens krav var att anläggningen skulle rymma två separata delar: en intern med kontors-arbetsplatser och ledningscentral och en publik med restauranger och konferensanläggning», fortsätter hon. »Det mest rationella hade varit att skapa flera entréer så att den anställda kunde komma snabbt från sin bil till sitt bord, men jag tolkade det som att Posten var ute efter en annan typ av rationalitet. I tävlingsprogrammet stod det mycket om spontana möten och att

»LISE-LOTTS FÖRSLAG ÄR LIKA KAXIGT OCH NYSKAPANDE SOM FERDINAND BOBERGS VAR»

man skulle börja samverka mellan de olika avdelningarna. Och då handlar det ju snarare om att skapa krokar. Sådana tar plats och måste gestaltas.»

Följaktligen är det i de publika delarna och på de vindlande gångbroarna mellan kontorsavdelningarna som BSK brånt de flesta skissarna. Medan de standardiserade kontorsmiljöerna på intet vis lever upp till den samtida elegans som utmärker den glasade exteriören överträffar inredningen i övrigt alla förväntningar.

Hur nu det är möjligt. Efter att ha övertygat Ulf Mangefors om sin kapacitet samt organiserat BSK:s arbetslag samt dragit upp kontorets tävlingsagenda skulle man kunna tro att Söderlund knappt orkade åka hem till lägenheten på Söder och än mindre diskutera projektet med sambon Svante Bergman, också han på BSK. Ändå varslar huset om en smittande skaparglädje utan spår av den prestationsångest man förväntar sig av en debutant. Enligt Söderlund var kontorets förarbete avgörande.

»Vi hade åtta veckor på oss att ta fram tävlings-förslaget, men när två veckor återstod hade vi fortfarande inget hus. Jag hade förbjudit alla att

prata om hur huset skulle se ut, det viktigaste var att vi först satte oss ner och analyserade förut-sättningarna. Det var självklart lite stressande.»

Det sättet att arbeta kände Mangefors väl igen sig i. »Dagens arkitekter vill rita, rita. De är inte lika noga med analysen som min generation lärde sig att vara. Lotta skiljer sig radikalt på den punkten. Hon bjöd in ett otal olika kompetenser och skapade en mycket bred process. Själva formen knådade hon samman efterhand.»

»När vi i projektgruppen slutligen visste hur vi skulle lösa uppdraget började vi med att göra en 3D-modell av tomten», säger Söderlund. »Sedan var det bara att börja möblera terrängen. Under mark lade vi alla försörjande delar som parkering och tekniska utrymmen. De publika delarna lät vi klättra uppifrån berget från entrén i söder till husets norra ände där vi förlade restaurangen. Övanpå på det paketet placerade vi 'kontorsbehållaren'»

Resultatet är en mycket vackert registrerad resa. Det svartvita och spatioösa entrérummet leder upp till ett lika återhållet receptionsområde. Eero Koivistos sittsystem Orbit för Offacet ringlar elegant genom de dunkla utrymmena och är den första av en serie underhållande science fiction-referenser. Sittgruppen tar dessutom välbefärdig uppmärksamhet från den Alvar Aalto-inspirerade receptionsdisken – en onödigt historisk och eklektisk referens i ett mycket futuristiskt och folkligt hus.

Ovanför receptionsdisken, i den inglasade rymden, bryter så kaoset ut likt ett fyrverkeri på Nyårsafton. Gångbroar i sex färger – lila, blått, grönt, rött, orange och postgult förstås – spänner över den väldiga kanjon som separerar de två kontorskeppen. Transparenta hissar skjuter upp genom våningsplanen mot det sågtandade glas-taket. Ett trettiotal ovala kokonger i poppnat vitt plåt har dockats till ramperna. Dessa visar sig vara ganska ordinära konferensrum tillverkade av Harry Sjöströms kabinbanebyggare men rymd-influensen är inte att ta fel på.

»Syd Meads design för Blade Runner känns ju nästan tjugit år nämma, men den har påverkat mig starkt», medger Söderlund.

Influensen märks inte minst i fasaden och södergaveln som genom sin kraftiga lutning och väldiga skala är en direkt referens till filmens mayainspirerade arkitektur. Men mest tänker man på Nederländerna. Framförallt på grund av de hoikar som placerats lite huller om buller för att bryta fasadens symmetri. De har funktionen av tysta rum och utskicksplatser och Söderlund erkänner villigt att de är direkta lånegods.

»När jag gick ur skolan 1999 var Holland det

enda man pratade om, jag blev helt indoktrinerad. Vi kallar dem 'Thinktanks', precis som vårt tävlingsförslag.»

Att BSK – eller Byggnadsstyrelsens Konsult-aktiebolag som kontoret hette när det bildades på uppdrag av finansminister Gunnar Sträng 1966 – skulle rå på hela arkitektkollen var lika sannolikt som att 98 procent av alla brev kommer fram dagen därpå. Lasse Vretblad, SAR:s jury-representant, insinuerade det lite oförsiktigt i sitt inledningsanförande där i matsalen i Klaraterminalen och pressen hakade förstås på direkt. Söderlund blev dess givna fokus, hon var ung, söt och målades upp som ensam kvinna i en statisk värld av grånande män. Och även Mangefors och Märking tyckte att den bilden var ensidig ska de vara glada för att journalisterna inte tog fasta på Söderlunds effekt på själva BSK. Från 18 till 32 anställda på ett halvår, ökade intäkter, ett välbehövligt generationsskifte... Då hade profileringen av henne sannolikt fått lätt religiösa övertoner.

»Visst är det en enastående insats hon genomfört», konstaterar Sven Fristedt, Postens chefsarkitekt. »Det var fantastiskt att få offentlig-göra vinnaren och upptäcka att det var en nys utexaminerad kvinna som låg bakom. Lise-Lotts förslag är lika kaxigt och nyskapande som Bobergs var.»

»Jag tar aldrig ut något i förskott», säger Söderlund som blev så uppspelt av prisutdelningen att hon inte minns mycket mer än att hon fick en bok om Centralposthuset och en etsning av någon frimärksgravör.

»Största glädjen kände jag någon månad tidi-gare när vi hade lämnat in vårt förslag. Vi var några stycken som gick till Märten Trotzig i Gamla Stan efteråt och fridade. Vi var alla helt slut. Jag hade inte sovit på tre nätter. Vi hade suttit i bilköer ut till Postfastigheters lokaler i Bromma med vårt förslag och kommit fram bara några minuter innan de skulle stänga. Men vi var helt euforiska. Bara det faktum att vi lyckades bli färdiga i tid tyckte jag var sensationellt. Det var ju faktiskt första gången jag tävlade på allvar.»

Mark Isitt är Forums redaktör.
mark.isitt@provisa.se

Ett tvärsnitt genom den första datormodellen. Kontorshyllaren med sina gångbroar och kokonger vilar ovanpå den publika delen. **Motsånde sida:** glasfasaden med sina »tankeboxar» har ett ljuslitrerande hölje i rostfritt nät. **Nästa uppslag:** huvudentréns foajé fungerar som samlingsplats för den intilliggande konferensanläggningen och aulan.

Klara postterminal, 27 juni 2000, 11.00. Utanför panoramafönstren sveps Stadshuset, Riddarholmen och Södermalm in i Malarens försommarglitter. Det är huvudstaden när den är som allra vackrast. För från Klara postterminal kan du inte se Klara postterminal. Eller Tomtebodas postterminal. Eller någon annan av Postens många massproducerade industrimonster. Att offentliggöra vinnaren i arkitekttävlingen till Postens nya huvudkontor just här, i en av Stockholms fulaste byggnader, är genialt – oavsett vilket förslag som vinner blir det till det bättre. Även om det så blir en jordhåla.

Just en jordhåla är precis vad Posten kommer att få, tror många. En jordhåla för det tjugonde århundradet, ritad av holländska superkontoret MVRDV. Förslaget hänger på väggen i solgasset som ett av åtta tävlande. Höga terrasserade berggrum inspirerade av James Bond-skurken Dr. Nos högkvarter. Men konkurrensen är behård, inte sedan tävlingen om Moderna Museet har så starka namn ställts mot varandra. Kungen över svensk arkitektur, Ralph Erskine, har just anlänt för att representera sitt förslag. Kronprinsen, Gert Wingårdh, har fått förhinder men skickat delar av sitt stockholmskontor. Pekka Helin, finnen som just ska till att färdigställa Nokias huvudkontor i Helsingfors, är också representerad av en stand-in. Medan Fredrik Lund från progressiva Studio Grön tagit tåget upp från Göteborg.

Runt omkring dessa minglar de övriga tävlande: Tengboms, Bo Zackrisson och BSK. »Trojlänarna» som de kallas sotto voce, arkitektkontoren som Posten inte haft mage att strunta i eftersom de är gamla medskildiga: Bo Zackrisson och BSK bär exempelvis delansvar för Tomtebodaterminalen.

Lise-Lott Söderlund, 30, är nykiperad dagen

till ära; hon bär vita byxor från French Connection och svart blus från Bruuns Bazaar. Runt omkring henne kretsar hela BSK-staben. Oavsett hur det går i tävlingen är Posten-projektet en stor seger för henne. När tävlingsinbjudan damp ner på kontoret i Nacka i mars hade hennes praktik och provanställning just övergått till fast anställning. Inte för att hon hade tänkt att sitta på BSK och projektera hela livet, hon ville ju rita hus från grunden, men att formige Postens nya huvudkontor var en gudasänd karriärmöjlighet omöjlig att säga nej till.

»Jag ska villigt erkänna att Anders Marking [vice VD] och jag hade tänkt köra det här prestige-projektet själva men Lotta kom in med sådan kraft och kondis att hon snart hade tagit över helt», förklarar VD Ulf Mangefors. »Jag önskar att jag kunde säga att vi hade det på känn, att valet

målsättningen med det nya huvudkontoret var att det skulle profilera Posten som en banbrytare. Precis som idag.

Om Söderlunds hus kunde uppnå bara en bråkdel av den effekten skulle ingen vara gladare än Mangefors.

Utom möjligtvis Lennart Grabe.

Grabe, Postens hårt kritiserade VD, är den som klappar i händerna för att påkalla allas uppmärksamhet. Nu ska vinnaren offentliggöras och även om Grabes polerade yta är cool som en brevlåda kan det inte vara lätt att motivera varför Posten behöver bygga nytt för runt miljarden samtidigt som 900 postkontor ska stängas och 5000 kassörskor få sparken. Förklaringen heter IT och höga hyror. Bobergs hus är för dyrt och genom att flytta till Solna och kullen mellan Tomtebodaterminalen och den gamla Polis-skolan

»JAG ÖNSKAR ATT JAG KUNDE SÄGA ATT VALET AV LOTTA VAR RESULTATET AV HELVETISKT GOD INTUITION, MEN DET VAR FAKTISKT REN TUR«

av Lotta var resultatet av helvetiskt god intuition, men det var faktiskt bara en jätke tur.»

Kanske såg Mangefors ändå de uppmuntrande parallellerna till Postens mest framgångsrika arkitekturprojekt någonsin, Centralposthuset på Vasagatan i Stockholm, som BSK moderniserade 1992. 1897 när Ferdinand Boberg vann tävlingen om Centralposthuset var han 37 år och ovan vid projekt av den här storleken. Precis som Söderlund. Boberg strävade efter ett nytt och samtida uttryck. Precis som Söderlund. Hans tävlingsförslag till och med hette »Nul» och

som Posten just övertagit sparar man 90 miljoner om året. Samtidigt som man alienerar 1000 postanställda som inget hellre vill än sitta kvar i staden.

Inte för att arkitekterna tänker mycket på det där de står och väntar på de förlösande orden men oavsett vilket hus som segrar kommer det att få svårt att vinna de postanställdas sympatier.

»Det här är »Det nya Posten», säger Lise-Lott Söderlund lätt ironiskt när hon snurrar mig genom dörrkarsellen och leder mig över det